

**Ioannis De Lvgo Hispalensis, Societatis Iesv, S. R. E. Tit.
S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis, Dispvtationes
Scholasticæ, Et Morales De Virtvte Fidei Divinæ**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1656

V. De aliis quorum fides, vel notitia explicita fidelibus necessaria est.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81031](#)

obligatio peculiaris sciendi efficaciam baptismi, & sacramenti Pœnitentiae, atque adeo quod in Ecclesia sit potestas remittendi peccata, per hæc Sacraenta.

114

*An fides ex-
plícita de re-
surrectione
carnis si ne-
cessaria.*

Articulus vndecimus continet *carnis resurrec-*
tionem: quem articulum nescio, qua de causa
omiserit P. Suarez dicta sct. 4. numer. 6. in fine,
enumeratis aliis necessariò credendis: in eius
enim necessitate conueniunt Doctores, Bañes
vbi supra §. Iam vero, Turrianus dicto dub. 1.
col. vlt. Castro Palao vbi supra num. 5. Sanchez
dicto. cap. 3. num. 7. Granado vbi supra num. 8.
Hurtado dicta disp. 44. §. 10. & eiusmodi nec-
cessitas non parum exaggeratur in Catechismo Pij
V. c. 1. 2. §. 1. vbi §. 2. notatur, ideo potius dictum
esse, *carnis*, quam *mortuorum resurrectionem*, vt
obiter indicaretur animæ immortalitas, que non
resurgent, sed sola caro, qua dissoluta fuerat; id-
que factum etiam esse ob errorem Hymenæi, &
Phileti, qui vt colligitur ex Paulo 2. ad Timoth. 2.
resurrectionem intelligebant non corporæ, sed
spirituale à morte peccati ad vitam innocentem.
Necessæ ergo est credere veram resurrectionem
omnium mortuorum, & per consequens
cum eisdem corporibus, qua in hac vita habue-
runt: neque enim dicitur resurgere, nisi illud
idem surgat, quod cedicerat, & perierat: & hoc
spectat etiam ad completam glorificationem,
quam credimus, & speramus; non tamen credi-
mus solam resurrectionem gloriosem iustorum,
sed etiam iniquorum, qui iuxta Christi verbare-
surgent in resurrectionem iudicij.

115

*Fides expli-
cta vita aet-
erna omnino
necessaria.*

Denique sequitur duodecimus, & vltimus
symboli articulus illis verbis *vitam aeternam*:
quibus verbis confitemur gloriam, & beatitudinem
aeternam à nobis & iustis omnibus possi-
dendam; quam fidem explicitam necessariam
omnino esse, constat à fortiori ex dictis disp. pre-
ced. vbi vidimus, fidem Dei remuneratoris esse
necessariam necessitate medijs. Addunt autem alii
qui, necessariæ etiam esse credendam pœnâ aeternam
iniquorum ita Bañes d. §. iam vero, Hurtado
vbi sup. §. 13. & vtrumque proponit Card. Bellarm. in suo Catechismo in expositione verborum hu-
ius articuli, & merito, cum vtrumque necessaria
sit, timor pœnae, & præmij spes, ad coë-
cendos impios, & excitandos pios ad studium,
& prosecutionem verae virtutis: & ideo vtra-
que forfasse sive aeterna verbis illis continetur, ve-
significavit Bellarmus, & indicari videtur in
Catechismo Pij V. cap. 13. num. 2. his verbis: *Ad-
monendi igitur sunt fideles, his vocibus, vitam aeternam,
non magis perpetuitatem vite, cui etiam da-
mones, sceleratique homines addicili sunt, quam
in perpetuitate beatitudinem, qua beatorum dis-*

Nomen vita derius expieat significari. Nam licet nomine *vita
aeterna generalis* aliquando sola cælestis gloria significetur;
vtrisque vi-
tam, beatam, & infelicem; cum vtrique victuri
sint in aeternum: & in eo sensu conneatur optimè cū articulo praecedenti, quo resurrectio cre-
ditur futura, non beatorum solum, sed damnatorum etiam, & vniuersalis: quia vero non sufficiebat resurgere, nisi resurrectionis effectus futurus
esset perpetuus; merito subiungitur, *vitam aeternam*; vt sciamus, resurrectos utrosque non ad
tempus finitum, prout in hac vita geniti fuerunt,
& aliqui etiam in hoc mundo refusaruntur sunt, vt
iterum morerentur, sed ad vitam immortalem,
& aeternam, & nunquam amplius morituros; qui

etiam videtur sensus verborum, quibus hic etiam
articulus in Symbolo Niceno proponitur, dum
dicitur; & *vitam venturi saeculi*: nam venturum
saeculum vtrumque statum comprehendit, &
beatorum, & damnatorum, prout sensu illud sa-
eculi venturi vspuratur, etiam Marc. 10. vers. 30. &
Luc. 18. vers. 30. in quibus locis relinquens
sua propter Christum promittit vita eterna
in saeculo venturo, seu futuro, vbi saeculum ven-
turum condistinguit à beatitudine æternæ, qua
in ipso promittitur; non enim promittit beatu-
tido æterna in beatitudine æterna, sed in fac-
to venturo, hoc est in duratione æterna, qua vi-
stunt sunt homines omnes post vniuersalem re-
surrectionem. Et hec dicta sunt de his, qua in sym-
bolo Apostolorum credenda singulis proponi-
tur: nunc dicamus de aliis, quorum fides ex aliis
capitibus necessaria est.

SECTIO V.

*De aliis, quorum fides, vel notitia explicita
fidelibus necessaria est.*

Suntalia, qua credenda sunt, non solum, vt
scientur, sed propter operationem, quia sunt
obiecta operabilia. Et primò loco in hoc ordine
occurruunt sacramenta, ex quibus non est contri-
versia quoad aliquam: nam baptismus sicut omnia
recipere debent, ita credere tenentur cius efficacia-
m, & necessitatem, vt illum debito modo pe-
tant, & recipiant, in quo omnes doctores conve-
niunt: nec obstat, quod is, qui in infante bapti-
fatus est iam, non habet obligationem baptismi
recipiendi: id enim per accidentem est, & vt nota-
uit Suarez in praesenti dict. disp. 1. sct. 4. n. 12.
is etiam, quando est adultus, debet scire, te iam
præcepto satisficere, quo per se loquendo obli-
gatur, & ideo debet habere notitiam baptismi lu-
cisci, & cius effectum, & quam proficiem, &
obligationem ex eo contraxit, & quomodo ratio-
ne illius est membrum Ecclesiæ, & capax reci-
piendi catetera sacramenta, & sub obedientia Po-
stulicis Romani.

Similiter consentiunt omnes, quod si necessaria
fides, & notitia sacramenti Pœnitentiae, cum
sit etiam præceptum Christi vniuersale recurrendi
ad hoc sacramentum omnibus, qui post bapti-
smum habent conscientiam, vel dubium de peccato
mortali commissio. Hec autem notitia haben-
da est ab omnibus, etiam antequam peccatum
mortale post baptismum committatur: cum qua
regulariter loquendo, omnes necessitatem habet
recurrenti ad hoc sacramentum, saltem propter
dubium peccati commissi, nec possent communica-
ter sua obligationi satisfacere, si anteecedente
notitia huius sacramenti non haberent. Sicut no-
seretur communiter lex de manifestandis ecclesiis
haereticis, si subditi notitiam huius legis non
haberent, antequam haereticos aliquos invenient:
tum etiam quia, cum Christus Vicarius suos fa-
cerdotes constituerit, vt quoties obligatio efficit
recurrenti ad Deum pro venia peccati commissi,
obligatio eadem efficit recurrenti ad tribunal fa-
cerdotis, oportuit, hanc obligationem notam esse
omnibus fidelibus: alioquin frustra haec indicia-
ria potestas fæderibus tributa fuisset, cum ip-
si non possint iudicium hoc ex se incipere, nisi
penitentes

pénitens, ut accusator ad illos recurrat. Debuit ergo subditis manifestari hac potestas, & obligatio ad iusmodi indices recurrenti, ut ipsi possent potestatem acceptam exercere.

118 Dices, hinc sequi, quod teneantur etiam omnes feire formam baptismi, ut si infans, vel aliquis alius sit in extrema necessitate, possint eis necessarium baptismi remedium adhibere quod facere non possent, si ante illum necessitatem articulum formam baptismi ignorarent. Respondeo, expedire certe, ut quantum fieri posset, omnes sciret necessarium ritum baptismi, cum omnes pro eo articulo ministri idonei sint, ut monuit etiam Cathechismus Pij V. part. 2. c. 2. de sacramento baptismi §. 2. non tamen esse aequalem obligationem, quia necessitas aequalis non est, sed rarissime contingit, & baptismi praeceptum immediatè fertur ad ipsos baptizandos, vel etiam ad eorum parentes, vel qui ipsorum curam habent, ut offerrant eos ecclesie ministris ut baptizentur: ad reliquos autem mediatis, & per accidens ex obligatione subuenienti indigenti in casu necessitatis ex debito charitatis. At vero necessitas pénitentiae communis est, & frequens, regulariter loquendo, unde pessimè audit, qui sine confessione vult dederre, & eius praeceptum immediatè fertur ad ipsos ponentes, vel peccatores, ut veniam sui peccati omnino procurent apud Deum, & apud Iudices, quos in eo foro Deus sibi vicarios necessarios designauit.

119 De sacramento etiam Eucharistia omnes continent necessariam esse fidem explicitam, cum praeceptum sit uniuersale omnibus fidelibus impositum eam sumendum, ad quod necesse est scire, quid in eo sacramento continetur. Circa quod dubitari in primis potest, an sufficiat credere explicitè, corpus Christi contineri sub speciebus panis, & eius sanguinem sub speciebus vini, non concipiendo explicitè, nec etiam negando contineri totum Christum sub singulis speciebus, an vero sit obligatio credendi explicitè, totum & integrum Christum contineri sub qualibet specie. Aliqui enim solum videntur exigere fidem Eucharistiae ita Granado dicta, s. 3. sect. 2. §. 10. & Hurtado dicta, 44. §. 3. Fides autem Eucharistiae habetur, quando aliquis explicitè credit, quæ ex vi verborum sub singulis speciebus continentur. Vnde Card. Bellarmin. in dicto Catholico doctriña Christiana pro puerorum institutione edito solum explicat, illud non esse panem, sed verum Christi corpus, nec in calice esse vinum, sed verum sanguinem Christi. Alij tamen communiter docent, necessariam esse fidem explicitam de toto Christo sub singulis speciebus contento. Ita Boñes quæst. 2. dict. art. 8. §. de Eucharistia: vbi postquam dixit, requiri fidem expressam Eucharistiae, quia nemo potest distinguere cibum illum ab aliis, nisi expresse cognoscatur dignitatem illius sacramenti: addit. Est ergo substantia huius sacramenti credere, quod ibi Christus absconditur est, & non ibi panis. Suarez item dicta lect. 4. num. 12. dicit, teneri fideles omnes ad cognoscendum, & credendum Christum Dominum verè & realiter esse praesentem, quia cum sacramentum illud adorent, neceſſe est ut intelligent quid adorant. Debent ergo credere, ibi esse etiam animam, sine qua non est verè Christus praesens. Eodem modo loquitur Sanch. dicto cap. 3. his verbis: Insuper mysterium Eucharistia tenetur omnes explicite credere, & scire credendo

Card. de Lugo de virtute Fidei diuinæ.

effe sub specie panis & vini, verum & integrum Christum, verum Dei Filium, & verum hominem. Item Coninch dicta disp. 14. dub. 10. num. 19. vbi dicit teneri omnes explicitè scire, Sub Eucharistia Christum Deum & hominem, verè ac integrè contineri, & in eo adorandum esse, ac à communicantibus verè sumi, omnésque fideles adultos obligari id suo tempore suscipere, ut cibum anima spirituali. Addit. Valentia in praesenti disput. 1. que 2. punct. 5. col. 2. omnes fideles teneri explicitè credere, seu cognoscere, quod in Eucharistia continetur verè & substantialiter Christus Dominus, nec sit iam in illis speciebus panis, sed Christus, qui prouinde sit ibi adorandus. Castrus Palao dicta puncto 10. num. 7. dicit, omnes teneri scire Eucharistiam, ut scias sub illo sacramento Christum contineri, & adorari, & à fidelibus sumi, & ad illius susceptionem suo tempore obligari. Turrianus in praesenti dicta disp. 18. dub. 1. §. ad articulum iustificationis, probat hanc obligationem, quia nemo potest diffoni ad talen cibum sumendum, nisi agnoscat dignitatem eius sacramenti, & credat, Christum esse verè sub speciebus panis & vini. Ex quibus constat, hunc esse communem sensum circa hanc obligationem, cum nemo exprimere negat, & omnes ferre eam expressè fateantur. Ratio autem esse potest, quia cum certum sit esse obligationem sciendi, quid continetur sub Eucharistia, non potest ignorari contentum quoad substantiam: multum autem variatur substantia contenti ex eo, quod continetur solus sanguis Christi, v. g. in aliquo loco, aut quod continetur totus Christus integer, & vius, quem praesentem venerari, & colloqui possimus: oportet ergo scire, ibi contineri totum Christum, sicut est in celo, alioquin ignoramus contentum in eo sacramento quoad substantiam contenti.

120 Facilius fortè posset excusari, qui solum scire, ibi esse Christum verum Deum, & hominem, & nesciret quid contineretur ex vi verborum, & quid per concomitantiam. Praesertim, cum aliqui dicant quod non pertinet ad fidem in rigore loquendo, hæc distinctione continentia ex vi verborum & per concomitantiam, prout tenent Suarez 3. tom. in 3. part. dict. 5. sect. 3. & Ioann. Praepositus in 3. part. quæst. 7. 6. art. 2. dub. 2. num. 9. Non ergo potuit esse præceptum uniuersale pro omnibus fidelibus credendi explicitè hanc continentia diversitatem. Vnde Autores suprà relativi solum dicunt esse obligationem sciendi, & credendi, Christum totum in eo sacramento realiter & verè contineri. Adiun. vero Bañes & Valentia in verbis supraadductis, esse etiam obligationem credendi, & sciendi, quod ibi non sit panis. Quam obligationem alii non explicuerunt, nec apposuerunt: & quidem non faciliter suadebitur tanta obligatio pro rudi vulgo ei, qui videt, quod non solum haereticī, sed etiam ex Catholicis errauerint, putantes manere panis substantiam cum corpore Christi, quos refert Suar. dicto 3. tom. disp. 49. sect. 2. vbi alios grauiissimos Doctores referr. qui docuerunt distinctionem substantiae panis non colligi præcisè ex veritate verborum Christi, quæ potuerunt esse in rigore vera, licet panis substantia perfueraret cum corpore Christi, sed aliunde Eucharistiam efferi in sacrificium in missa fideles in praesenti dict. disp. 13. sect. 4. num. 1. debere omnes scire omnes fideles explicere scire, quod hoc sacramē

F. 3. cum

121

Facilius credam id, quod addit idem Suarez

in praesenti dict. disp. 13. sect. 4. num. 1. debere omnes fideles

omnes fideles explicere scire, quod hoc sacramē

debet.

tum offeratur in sacrificium in Missa: & quidem de facto, posito præcepto ecclesiæ de audienda Missa, videtur consequenter obligari fideles ad sciendum, quid sit Missa. Nam obligare illos ad audiendam Missam, non est obligare ad actionem illam solùm materialē, & externam, sed ad actionem sacram, & per consequens ad offerendum sacrificium cum sacerdote, & medio illo, ut per obligationem sacrificij Deum colant: ad quod videtur necesse aliquo modo scire, quod in Missa offerant sacrificium. Nam sicut fideles obligatos ad recipiendum aliquod Sacramentum, diximus consequenter obligari ad potitiam illius Sacramentis obligati ad offerendum sacrificium cōsequenter debebunt notitiam aliquam habere illius sacrificij. Adde, probabile satis esse Christum instituentem hoc sacrificium vnicum in ecclesia, & abrogantem cetera omnia, obligasse fideles omnes, ad colendum Deum aliquando per oblationem huius sacrificij modo, quo singuli illud offerre possunt; ut facetur idem Suarez 3. tom. in 3. p. diff. 88. f. 1. §. Hinc autem oritur & tom. 1. de religione trac. 2. lib. 2. de diebus festis. 15. n. 2. vbi addit. saltet esse de iure quasi naturali obligationem sacrificij. Et quidquid sit de hoc, negari non potest, quod ius ipsum naturæ inclinet homines omnes, ad hunc sacrificij cultum, vnde ab aliquibus appellatur de iure gentiū, & omnes in vniuersalitate gentes ab initio mudi sacrificiis vse fuerunt ad colendum Deum verum, vel etiam falsos, & ideo notitia vniuersitatis sacrificij in lege Christiana instituti, & licet videtur omnibus Christianis necessaria, ut sciant, quo ritu sacrificii offerre possint, & debeant, quando iuxta naturæ inclinationem & vsum omnium nationum voluerint hoc cultus generi verū Deum colere.

123 Dealis verò quatuor sacramenta, an eorum notitia sit etiam omnibus fidelibus ex præcepto necessaria, non est eadem Doctorum sententia. Aliqui eam obligationem in vniuersum affirmant. Ita Lorca in præsenti dicta diff. 23. memb. 1. num. 19. & Caffra Palao. ubi supra n. 7. Idem ex parte tenet Coninch ubi supra n. 19. 2. dicens, esse obligationem saltem sub veniali. Hurtado verò dicta diff. 44. f. 1. 12. dicit esse obligationem, quoad sex sacramenta, non verò quoad sacramentum matrimonij, nisi pro iis, qui volunt illud contrahere. Confirmationis autem, & extremae vñctioñis, sacramenta omnibus sunt communia, & per illa remittuntur peccata, & perverterat in gratia. Et quamvis ordo inquit, non est omnibus communis quoad receptionem, est tamen communis omnibus quoad vsum passuum: debent enim credere, peccata à sacerdotibus remitti, & non ab aliis, per sacramentum penitentiae. Quæ certè ratio non probat intentum; possunt enim fideles scire penes sacerdotes esse talem potestatem, licet nesciant per susceptionem sacerdotij conferri gratiam, quod tamen requiritur ad sacramenta noua legis. Sicut scilicet Vicarium Episcopi conferte sacerdotibus auctoritatem, & potestatem (nempe iurisdictionis) ad absoluendum validè à peccatis, quamvis Vicarius non sit sacramentum. Possunt ergo scire efficaciam sacramenti Penitentiae, quantum illis sufficit, licet nesciant, an ea potestas data sit sacerdoti per aliud sacramentum, cum potuisse Christus eam potestatem ministris dare absque alio sacramento, sed solùm per designationem extrinsecam.

Communis ergo aliorum sententia est, notitia

tiam aliorum quatuor Sacramentorum non esse obligationem necessariam singulis fidelibus, sed iis, qui ea suscipere volunt, quod à fortiori intellectu deber de iis etiam, qui ea administraturi sunt. Ita Bañes & Valentia locis supra citatis, Sanchez d. num. 9. Suarez d. n. 12. Turrianus ubi supra §. Ad articulum, Granado ubi supra num. 10. & alij communiter. Supponit enim non esse præceptum vniuersale suscipiendi Sacramenta confirmationis, & extremae vñctioñis: vnde inferunt non esse obligationem notitiae explicite comprehendande de his quatuor Sacramentis, cum notitia baptismi, eucratistie & penitentiae requiriat ex obligatione propter eorum vsum, quare ubi non est obligatio circa vsum, certa ratio obligationis circa notitiam. Illi autem, qui volunt aliquid ex iis Sacramentis suscipere, debent eius notitiam comparare, ut sciant, quid suscipiant, & quomodo illud suscipere debeant.

Post notitiam Sacramentorum addi solerntia decalogi, & eorum præceptorum, quæ ad omnes vniuersaliter spectant: in quo referuntur, ut in sententia Medina lib. 4. de recta in Deum fide cap. 1. regimur, si fideles sciant illa duo principia: quod tibi non vis alteri ne facias: & quoniam que vultis, ut facias vobis homines, & vos faci illis; quia ex his duobus principiis facilè potest quisque colligere, quid sibi in particulari bonum, vel malum sit in ordine ad operandum. Quia sententiam impugnat Suarez in præsenti dicta diff. 13. f. 4. n. 11. & certè non potest habere locum, nisi ad summum in ordine ad præcepta secundæ tabulae, quæ respiciunt proximum, in ordine ad quem duo illa principia definiuntur. Addit Suarez, nec in ordine ad præcepta secunda tabula sufficere primò quia ibi etiam prohibetur fornicatio, & similia, ad quæ illa principia non deferuntur. Secundò, quia etiam in materia iustitiae prohibentur desideria, quæ prohibito in illis principiis non explicatur. Tertiò denique, quia principia illa sunt nimis vniuersalia, & difficultate est eorum applicatio ad materias particulas, nisi notitia magis particularis habeatur.

Alij ergo communiter docent, notitiam decalogi esse necessariam singulis sub obligatione peccati. Ita Suarez ibi, Bannes ubi supra §. sequitur præterea, Sanchez dicto c. 3. n. 10. & alij omnes superius adducti. Ratio autem defini potest ex iis, quæ diximus supra f. 2. nempe quid Deus aliquid vniuersaliter præcipit, arguere hoc præceptum proponit, & reuelat, ut subditis omnibus constet, ipsam virutem fidei per se, & directe obligare subditos, non solum ad non dissenendum, sed etiam ad credendum positivè præceptum, reuelatum, & ad attendendum, & audiendum illud; nam qui reuelat & loquitur ea intentione determinata, ut audiatur, & fides ei adhibetur, exigit ab iis, ad quos loquitur, non solum fidem, sed auditum, & attentionem, ut ibi diximus, neque haec possunt ei sine irreuerentia negari. Cum ergo Deus de facto ad depellendas tenebras, & ignorantias, quas natura peccato corrupta humana menti paulatim induxit, voluerit expedit, & distinctè naturæ legem explicare, quoque præcepto denuò confirmare, & nobis omnibus intime, prout pet Moysem Iudeis, & omnibus potest per Christum intimavit, statendum erit, virtutem fidei obligare ad ea præcepta distinctè cognoscenda, & credenda, ea nimis distinctio, & explicatio, tamen

tamen stat, non exigi sub eadem obligatione graui memoriter, & eodem ordine scire hac decalogi praecpta sufficit ita scire, ut interrogatus scias aliquis respondere, illud esse in decalogo prohibitum ita Sanchez cum aliis multis dicit. c. 3. n. 16. & Suarez dicit. diff. 1. 3. feit. 5. n. 8. ad hunc sensum posset reduci Medina in contrarium citatus, vt solum neget obligationem sciendi praecpta decalogi memoriter, & habendi in promptu eius seriem, sed sufficiat ita in promptu habere eius substantiam, ut interrogatus de singulis praecceptis possit respondere id esse vnu ex Dei praecceptis.

¹²⁷ Ultra decalogum addunt communiter predicti doctores obligationem sciendi quinque praecpta Ecclesiae, que in Catechismo christiana doctrina continentur, cum ad omnes fideles pertineat eorum obseruatio. Imo Card. Bellarminus in citato Catechismo enumerat sex Ecclesiae praecpta, sextum enim est non celebrandi nuptias temporibus, ab Ecclesia prohibitis, nempe à prima dominica aduentus usque ad epiphaniam, & à primo die quadragesimæ usque ad octauam Pascha. Hoc tamen ad alios non apponitur: magis enim pertinet eius notitia ad sacerdotes, ne benedicant iis temporibus nuptias, nec est viuetale pro omnibus fidelibus, sed pro iis, qui contrahunt matrimonium: nec video, cur non esset magis enumerandum praecptum non celebriadi matrimoniorum fine prauis denuntiationibus cuius exequio magis pertinet ad ipsos contrahentes, qui possunt aliquid, in iure Parochi, in eius praesentia matrimonium validè, & illicite contrahere non premissis denuntiationibus, accipere autem benedictiones nunquam posse in iure sacerdote benedicente. Eiusmodi ergo praecpta, & eorum notitia ad eos solos pertinet, qui matrimonii volunt contrahere, vel ei debent assister.

¹²⁸ Cortendus etiam videtur, vel certè interpretandus modus loquendi aliorum, qui absolutè dicunt, teneri omnes fideles ad credenda haec quinque praecpta ecclesiae, ut loquitur Hurtado dicta diff. 44. §. 13. id tamen intelligi debet in latiori significatione, nam loquendo in rigore de actu credendi per fidem, non est talis obligatio, cum Deus non reuelauerit, hac praecpta ab ecclesia imposita esse, sed potestem ea imponendit quod verò de facte imposta sint, non ex fide diuina, sed aliunde sufficienter nobis constat: quare melius alij loquuntur dicentes, esse obligationem haec praecpta sciendi.

¹²⁹ Addunt alij, esse etiam omnibus obligationem sciendi opera misericordiae, que in Catechismo doctrina Christianæ numerantur quatuordecim, septem corporalia, & septem spiritualia: quod à fortiori videtur supponere Lorca ubi supra n. 19. dum dicit, singulos obligati ad scienda etiam concilia Euangelica. Alij tamen dicunt, sufficere, si sciatis quis obligationem subvenienti in genere proximo necessitatem patienti. Videantur Sanchez ubi supra n. 10. & Palao ubi supra n. 8. qui alios referunt, cum quibus etiam Hurtado ubi supra §. 13. dicit sufficere scire legem misericordie de subuenienti agenti. Vnde nec videtur fundamentum habere obligatio illa sciendi concilia Euangelica, quam lorca imponebat: praesertim cum haec plurima sint, quibus Euangelia plena sunt, nec appareat maior obligatio de his, quam de aliis sciendis.

¹³⁰ Dubitatur de oratione Dominicana, an sit obligatio vniuersalis, & grauius eam sciendi: quod li-

cet non pertinet ad presentis institutum de obligatione credendi, pertinet tamen ad obligationem sciendi, & descendit, qua affinis est: in quo quamvis videatur esse diversitas sententiarum inter doctores; re tamen ipsa parum differunt. Aliqui enim absolutè dicunt, esse obligacionem orationem dominicam sciendi, ita Nider, Palacios, & Paludanus apud Sanchez d. c. 3. n. 19. non autem explicant, an sit obligatio sub mortali: codem modo loquitur Valentia in presenti diff. 1. q. 2. punto 5. vers. Item, qui tamen negat obligacionem memoriter tendendi. Eandem sententiam profitetur Castro Palao dict. mact. 4. diff. 1. punto 10. n. 8. Sed solum dicunt, esse obligationem grauem illam sciendi quoad substantiam, nec explicat quando aliquis censendus sit illam orationem scire quoad substantiam. Coninch. ad dub. 1. o. sonclos. 5. dicit, esse obligationem illam sciendi quoad sensum, ita ut de singulis interrogatus scias respondere. Hurtadus ubi supra §. 13. dicit, teneri singulos eam orationem scire, non tamen explicat gradum obligationis.

Alij videntur contrarium docere, sed tamen ferè, non dissentient. Nam Sanchez dicto cap. 3. num. 19. dicit esse obligationem memoriter eam orationem addiscendi, sed solum sub veniali, quo etiam modo loquitur Nauatus, Angelus Sylvestris, & Tabiena, quos ibi adducit, & idem docet Azor. 1. tom. lib. 8. cap. 7. quest. 4. & 5. Suarez item in presenti dicta diff. 1. 3. feit. 4. num. 12. dicit, probabile esse quod hac sit obligatio sub veniali, negat tamen esse obligationem grauem, & latius tom. 2. de religione lib. 3. de oratione cap. 6. num. 6. & sequentibus nullam etiam sub veniali obligationem agnouisse videtur, sed tam n. 8. fatetur, fideles moraliter loquendo, teneri aliquo modo illam orationem discere, saltem quantum necesse est ad conuenienter orandum, quamvis in rigore praecetti non teneantur verba, & seriem illius orationis memoria retinere. Granado autem ubi supra num. 11. negat absolutè obligationem, & Bañes ubi supra §. sequitur denique, solum dixit, debere fidelios scire Deum esse orandum, & denique Medina tract. de orat. quest. 10. omne praecptum etiam Ecclesiasticum, & sub veniali negat; quia satis est scire substantiam illius orationis, & quid à Deo petendum sit, quamvis nec ordo petitionum nec verba memoria teneantur.

Conveniunt itaque omnes, quod debeant fideles scire, Deum esse orandum, ab eoque pertenda esse bona anima, & corporis, atque adeo sciendam esse substantiam orationis dominicæ, hoc est, pro singulis bonis acquirendis in ea contentis, & pro singulis malis vitrandis, quæ ibi etiam continentur, esse Deum orandum. Quam solum necessitatem, & obligationem asseruisse videret Catechistus Pij V. p. 4. c. 1. §. 2. his verbis: Primum igitur docendum est, quam sit oratio necessaria, cuius praecptum non solum confitit causa traditum est, sed etiam necessarij iussi vim habet: quod à Christo Domino declaratum est his verbis: operet semper orare. Hanc orandi necessitatem ipsa etiam illo dominica precationis proximo ostendit ecclesia: Praeceptis salutaribus moniti, & diuina institutione formati, audemus dicere: itaque cum effet necessaria precatio Christianis hominibus, & illud à discipulis ipse rogatus esset, Domine doce nos orare, prescripsit etsi orandi formulam Dei Filii, & spem attulit imprecatiōis eorum, qua pos-

ſtulerant &c. Vbi necessitas, & obligatio solum orandi statuitur, cui debito, vt melius, & securius discipuli satisfacerent, Christus ab eis rogatus formulam preceptionis docuit: quare verba, *Præceptis salutaribus moniti, & diuina institutione formata*, ita videntur in Catechismo dividiti, ut præcepta sint orandi, institutione vero Christi sit de formula orationis, que non præcepta, sed tradita discipulis rogantibus fuit.

133

Certum etiam videretur potuisse ab Ecclesia præceptum tradi non solum recitandi hanc orationem, sed etiam eam addiscendi, & sciendi; nam quicquid sit, an Ecclesia possit præcipere actus mei ē internus, & licet scire orationem dominicam videatur esse actus internus; sed tamen eam discrete, & notitiam eius comparare, sunt actus externi, & habentur per actions sensibiles, ut in simili notauit Suarez in pref. disp. 13. ſect. 4. n. 14. Vnde extant multa decreta Conciliorum prouincialium circa obligationem sciendi orationem dominicam, ut conſtat ex Conc. Toler. 4.c. 9. vel 10. & Conc. Rhemensi c. 2. & ex cap. *Vos ante omnia, de conſecratione diſt. 4.* quod defiſumptum est ex Auguſtino, & ex Concilio Moguntino sub Carolo Magno capitulo 45. & ex Concil. Foroiulensi sub Carolo, & Pipino, vbi poſt recitatum fidei ſymbolum, idem dicitur: que tamen, quia Prouincialia fuerint, non potuerunt inducere præceptum vniuersale pro-ota Ecclesia, & faltem obligationem hāc ab ipſo vſu explicatam & intellectam non eſſe ſub peccato graui, docent Auctores ſupra citati, mo aliqui ut vidimus, nec ſub veniali eam admittunt. Alij tamen ferē eam ſub veniali concedunt, & mihi etiam id plaser, quia ipſamet consuetudo, & fideliū exiſtimatio hanc obligationem inducere potuit, & in eiusmodi ignorantia turpitudinem aliquam omnes agnoscunt. Idem autem ferē dicendum videretur de ſalutatione Angelica, cuius scienda, aut recitanda obligario vniuersalis graui non eſt, vt norat Suarez dicto, tom. 2. de religione cap. illo 6. num. 10. vix tamen poteſt à culpa aliqua leui excufari, qui cum commode, & facile poſſit, ſalutationem illam adeo fideliibus omnibus familiarem & vtilem ſcire negligeret; ſicut non poſſet à culpa excufari, qui patrocinium, & interceſſionem Beatiſſimæ Virginis negligeret, quod quidem, & ad quandam prodigalitatem Ipiritualiē pertineret, dum medium ad ſalutem vtiſſimum, & facillimum à Deo nobis præparatum ſine cauſa negligeretur, & ſimil in aliquam irreuerentiam erga ipſam Dei genitricem redudaret: nam ſicut ad religionem, & cultum Dei ſpectat obligatio Deum orandi, ut bonorum noſtrorum auctorem, & largitorem, & ideo minus Deum coleret, quam debeat, qui Deum non oraret: ita cultus erga Dei matrem debitus exiguit, ut eam aliquando oremus, quam Deus mediaticem vniuersalem apud filium constituit, & cuius interceſſione media, nobis gratias, & bona omnia concedit, quare non poſteſ ſine irreuerentia aliqua omitti eius inuocatio. Sic ergo cum proportione aliqua videretur non poſſe ſine culpa aliqua negligi formula illa eam inuocandi, quam magna ex parte ex ſcriptura verbis defiſumptam Ecclesia vniuersalis ab initio vſurpauit, & fideliibus propofuit, eiisque vſum adeo commendauit, & quam ipſa B. Virgo gratiſſimam ſibi elle ſignificauit, ſub eaque forma preces ſibi oblatas libentilimè acceperat, ſellet enim singularitas

vitiosa, & preſumptuosa formulam illam orandi ēminio relinquere contra omnium fideliū vſum, & merito ab omnibus reprehendendetur, quæ omnia ostendunt non eſſe negligentiam, illam totius culpa etiam venialis expertem. Facilius poſſet à culpa excufari ignorantia illius alterius orationis, quæ incipit *Salve Regina*, que eſt vna ex antiphonis, quibus Ecclesia vitur & licet ſolemnior ſit, & magis in vſu non eſt tamen ita antiqua vel vniuersalis, & ideo in ipſo officio Ecclesiastico media ferē anni parte omititur, oppofitio eius loco aliis pro temporum varietate diversis.

De aliis vero, quæ inter rudimenta Christiana doctrina pro pueris inſtituendis opponi ſolent, non inuenio fundamentum ſufficiens ad obſtruere gandos fideles omnes, ve ea difſere, & licet debeat. Eiusmodi ſunt Octo Beatitudines, decima fructus Spiritus Sancti, & ſeptem eiusdem dona, tres anima inimici, Animæ item poenitie, & confiſſio generalis, cuius in Miſla, & in officio diuino vſus eſt, & alia eiusmodi, que quidem utiſter pueris addiſcenda tradiſuntur, & diſcantur. Quod idem dicendum videretur virtutibus, tribus Theologis, & quatuor Cardinalibus; atque etiam de ſeprem vitiis capitalibus, que vulgo ſeprem peccata mortalia dici conſueverunt; que licet in Catechismo euan Cardinalis Bellarmini pueris tradi loſant, non probatur inde obligatio, cum tradantur ibidem etiam ſex peccata contra Spiritum ſanctum, & quatuor alia que exiungunt vindictam à Deo, quorum aliqua certè non ſolū à mortis, ſed etiam à doctris ignoratur.

Circa hæc omnia, que ex præcepto ſingulis credenda vel ſcienda ſunt, dubitari ſolent. Nam, ut obligatio ea omnia memoriter tenenda ſunt ſymbolum, orationem dominicam, præcepta de calogi, &c. Paludanus apud Suarez in pref. ſect. 13. ſect. 5. num. 8. affirmit ſimpliſter, & nonne, alij tamen eam obligationem concedunt ſolum ſub veniali, non ſub mortali, ſi aliquis ſubſtantiam ſciat ita, ut interrogatus poſſit reſpondere, ita Suarez ibi, Sanchez, dicto cap. 3. num. 16. & 19. Coninch. vbi ſuprā num. 19. Castro Palao, vbi ſuprā num. 9. Grandio dicto ſect. 2. num. 9, qui ſolum concedit culpan veniale quando ob negligentiam in addiſcendo non mandantur memorie. Ratio autem eih, quia quod pincipaliiter requiriſtur, eft quod rei ſubſtantia intelligatur, & ſciatur. Ordo autem verborum, & rerum ſolum exigit ſecundarii, & ad melius conſervandam uniformitatem ſed, quam omnes eiusdem verbis poſſentur, & quia ſic melius rerum memoria conſervatur, dum per ſeuſerat etiam memoria verborum, quibus ſuo ordine res illæ ſignificantur, & melius diſpofitum eft homo ad fidem ſuam proſtendam quando oportuerit.

Advertunt autem merito prediſti Auctores, nullo modo ſatisfieri huic obligatio, ſi aliquis ſymbolum, & alia ſimilia lingua latina meminerit reciter, cuius lingua ſenſum, & ſignificationem ipſe non intelligat. Ita Sanchez, dicto num. 16. ſect. 13. ſect. 4. num. 15. Coninch. & Palao, loco ſuprā proxime citatis.

Hinc dubitari poſt. Secundò, quæ & quanta ſeruere diligenter adhibenda ſit, ut poſſe quilibet intel-

ligere, vel etiam memoriter addiſcere ſupradicta, praedicta

Conſtat

Constat autem ex dictis, maiorem diligentiam adhibendam esse, ut sciatur, seu intelligatur substantia eorum, quæ scire, vel credere quis explicare debet, quam ut ea memoria retineantur, cum illa sit obligatio grauius, haec leuis. Unde moneret Suarez dict. disp. i. sect. 4. n. 15. non sufficere semel & iterum audiisse, si nondum intelligitur, sed diligenter inquirendum, & attentius meditandum, & considerandum ut aliquis conceptus explicitus formetur in quo non parum deficere possunt parentes, & Parochi, ad quos spectat filios, vel oves suas docere, & iuxta eorum captum hac omnia eis proponere, donec ea addiscant. Addunt vero Valentia, Azor, & alij, quos refert Sanchez dict. c. 3. n. 18. Si aliquis ita habet, & rudi genio sit, ut nequeat articulorum substantiam aperte excusari ratione impotentiae. Quam sententiam sequitur etiam Castro Palao dicto puncto 10. n. 10. eam tamen minus fideliciter retulit, dum mediocrem solum diligentiam videtur exigere; nam neque Sanchez id dicit, neque Azor illo lib. 8. c. 6. q. 6. sed tunc in potentiam percipiendi requirit. Addidit temen Azor ibi sufficere eo casu explicite credere articulos alios clariores, v. g. mortis, & resurrectionis Christi, ei, qui Trinitatis articulum, & mysterium percipere non potest: quam doctrinam difficulter indicat Sanchez, quia fides explicita Trinitatis necessaria est ne sitate medi, quare sine illa non potest obtinari salus, licet inculpabiliter ob incapacitatem deficit: quod veritimum est, si fides illa explicita Trinitatis habetur omnimodam necessitatem medij, & saltem de fide explicita Dei remuneratoris, quia necessaria est necessitate medi, & eadem difficultas; si enim aliquis ob tarditatem ingenii eum articulum non perciperet, non sufficeret fides explicita aliorum articulorum.

Ideo ipse Sanchez distinguit inter explicitè credere, & explicitè scire. Ad primum enim sufficit, quod quando articulus aliqui à Confessario explicitè proponitur, ipse cum credat, & hoc est necessarium necessitate medi, in aliis articulis, & id sufficit, licet postea interrogatus nesciat rationem reddere, quod est explicitè scire, & quod est necessarium necessitate praecepsa: qua obligatio ne poterunt aliqui ob tarditatem, & impotentiam excusari. Hæc tamen distinctio non videtur posse ad mentem Azorij applicari: nam quando proponit, & explicat Confessarius mysterium Trinitatis, puto, an rusticus concipiatur sibi dictam, quantum satis est ad eam explicitè credendam, vel non? si dicas primum, iam non sumus in casu de impotente propter tarditatem ingenii percipere explicitè mysterium Trinitatis v. g. & ideo credente illud implicitè in aliis articulis clarioribus, quos explicitè credit, & certè, qui semel explicitè percipit illud mysterium, poterit postea eiusdem recordari: quod si non recordetur, non tam erit propter tarditatem in percipiendo, quam propter deficuum memorie. Si autem nec Confessario explicante percipit explicitè Trinitatem, ergo nec etiam tuus concepit fidem explicitam illius mysterii, sed solum implicitè credit, quod proponebat, quicquid id esset.

Melius itaque Suarez dicta sect. 4. num. 15. distinguunt intelligentiam à memoria. Et quidem memoriam verborum, vel ordinis articulorum inter se, autiarum rerum quæ sciri debent, iam diximus supra non esse necessariam obligationem graui. Memoriam autem rerū ipsarum secundum

substantiam non minus puto esse sub obligatione, quam earum intelligentiam, quare non minor diligentia adhibenda erit ad hanc quam ad illam. Nam qui semel intellexit, & explicitè credit aliquos articulos, quorum postea non recordatur, perinde eos ignorat, ac si nunquam eos intellexisset, atque adeo non minus ignorat suam fidem, quam qui nunquam explicitè eos credit: non ergo satisfacit obligationi sciendi potissimum fidei christiana capitula. Quod vero attinet ad necessitatem medijs, non est concedendum, quod sit aliquis adeo hebes, & rudi, qui cum sit capax peccandi mortaliter, non possit percipere explicitè articulum de uno Deo remuneratore, quæ fides explicita est medium simpliciter, & vniuersaliter omnibus adultis necessarium ad iustificationem, & salutem: quae fides non sufficit semel habita, si postea abeat in obliuionem: nam ut vidimus dict. precedenti, sine hac fide actuali explicita nemo potest diu in gratia iustificationis perseverare. Fidem vero Trinitatis, & Incarnationis explicitam diximus ibidem, licet per se requiratur, posse per accidens aliquando deesse, nec ex eo defecutu tunc impediri iustificationem, & salutem: quare non erit mirum si ratione hebetudinis, & impotentiae possit per accidens rufius illius iustificari, & saluari sine memoria, aut fide explicita eorum mysteriorum, quæ tamen implicitè credit in aliis articulis clarioribus, quos explicitè cedit. Per se tamen non minus obligata ad conferuandam memoriam, & notitiam habituali eorum articulorum, quam ad eorum intelligentiam comparandam.

Tertiò ergo dubitatur, quid debeat confessarius facere cum penitente ignaro horum mysteriorum, vel rerum, quārum notitiam diximus esse omnibus necessariam. Aliiquid in vniuersum dīpantentie ignaro mysteriorum quoniam notitia omnibus alii, saltem quories probabilitate iudicat, & Azor apud Sanchez dict. c. 3. n. 21. Addit autem Azor, non oporentur de his interrogare nobiles personas, aut bene educatas, aut quæ studio litterarum vacat, aut frequenter confitentur, quia presumuntur hæc non ignorare. Addunt aliqui, non posse absoluī penitentem, qui hæc ignorat, cum sit in statu peccati. Ita Medina, Emanuel, & Ludou Lopez apud endem Sanchez ibi. Alij dicunt, non esse dimittendum sine absolutione, sed instruendum à Confessario: quod si didicerit, absoluendum, si minus, differendam absolutionem, donec didicerit. Ita Bañes & Ledesma proxime adducti. Azor vero dicit, non esse reiciendos, quia sapientia illi fuit inculpabilis: quod si deprehendatur in aliis grauius culpabilis, iudicandum erit de illis, sicut de aliis peccatoribus, & videndum, an propter frequentem reincidētiam præteritam neganda sit eis absolutio. Ipse denique Sanchez dicit in praxi nunquam, aut rarissime propter ignorantiam doctrinæ Christianæ absolutionem esse denegandam: quia rusticci non habent commodè magistrum, à quo hæc discant, & ipse confessarius potest eos instruere, & docere, quod in Deo sunt tres personæ Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, qui non sunt tres dij, sed unus Deus, & quod Filius factus est homo, & est Christus mortuus propter nostram salutem, & ipse est in Sacramento Euchristi: reliqua enim, quæ in symbolo sunt, & præcepta

præcepta decalogi, & Ecclesiæ, ac omnia alia communiter omnes sciunt, quantum satis est, imo in rigore, neque ad hanc instructionem testeri confessariorum, sed satis esse, si proponat mysteria Trinitatis, & Incarnationis, vt circa ea pœnitens actum fidei explicitè eliciat, & excite eum ad dolorem de negligientia, & culpa præterita, & ad propositum emenda sicut de aliis peccatis, quo polito est capax absolutionis. Eodem modo sequitur Coninch, in presenti dispt. 14. dub.

141

11. n. 23 r. & sequentibus.

Hæc sunt, quæ à Doctribus de hoc puncto traduntur: quibus ego addo, in primis iuxta probabilem sententiam, que docet, posse saltem per accidens aliquem iustificari, & salvare sine fide explicita Trinitatis, & Incarnationis, non esse ex hoc capite obligationem instruendi pœnitentes de fide horum mysteriorum, ut possint re ipsa iustificari: nisi ad summum in articulo mortis propter periculum, si contraria sententia esset te ipsa vera. Extra illum verò articulum cessat periculum, cum pœnitens admoneatur de obligatione addiscendi postea illos articulos. Periculum verò frustandi hoc sacramentum propter illum defectum non videtur obligare confessarium ad illud onus subiungendum communiter loquendo. Primum, quia non est ita frequens illa ignorantia, sicut aliqui existimant, ut statim dicam. Secundum, quia illi, qui dicunt, illam fidem explicitam esse medium semper necessarium ad salutem, & iustificationem, consequenter dicunt, sine illa fide non elici actum contritionis, vel detestationis peccati, quæ disponit proximè ad iustificationem. Si ergo pœnitens affect eiufmodi contritionem, vel detestationem peccati signum est, quod vel habuit fidem explicitam necessariam ad talem detestationem, vel quod fides explicita eorum mysteriorum non sit ita vniuersaliter necessaria, cum sine illa detur detestatio sufficiens peccati, qua in Sacramento saltem disponit semper ad iustificationem. Tertiò, denique quia defectus illi, qui tenent se ex parte pœnitentis, & non ex parte confessarij, licet sint opiniones diuersæ, annoceant, vel non noceant Sacramento, non tamē obligant Confessarium semper, ut de eo periculo admoneat pœnitentem, sed potest se conformare opinioni probabili dicenti, tamen defectum non nocere, ut cum Vascquez, & alii fatetur Sanchez lib. 1. in decalog. cap. 10. num. 34. cum ergo defectus huius fidei explicitæ teneat se ex parte pœnitentis, & aliunde probabile sit, Sacramentum non fieri irritum, vel informe propter illum defectum, non est, cur, ex hoc capite, nempe propter necessitatem medijs tenetor Confessarius instruere semper eiufmodi pœnitentes.

142

Ad hanc licet eiufmodi fides explicita sit in omnium sententia necessaria necessitate præcepti, & idem pœnitens, qui in ea materia peccasse presumpitur, vel timetur, interrogari debeat de huius præcepti obseruancia, sicut de aliis præceptis, in praxi tamen non ita frequenter contingere defectum grauem in hac materia, sic ut aliqui existimant dicentes, passim rusticos, & plebeios hoc præceptum non obseruerent: nam si à confessario interrogentur de his articulis, vel dicunt, se id nescire, vel respondent contra fidem quatuor esse personas Trinitatis, primam personam assumptissimæ carnem, & alia eiufmodi, ex quibus constat, non habere eos fidem explicitam, qualis ex præcepto saltem requiritur de his mysteriis. Ego ta-

men huic experientia non satis fido: aliud enim sit credere explicitè hac mysteria, quantum ratiocinis sufficit, & prout in symbolo continentur, aliud verò scire de eis reddere rationem, & argumenta soluere vel sub aliis terminis eadem explicare, ad quod illi quidem non tenent: omnes ergo communiter credunt, & sciunt, esse unum Deum, sic enim semper de uno Deo loquuntur, unum Deum orant, per unum iucundant, &c. quando verò interrogantur de singulis personis, an sint Deus, & postea, an sint tres, & tandem suam sententiam esse tres Deos, cum tamen semper unum, & non tres Deos crediderint. Similiter communiter credunt in Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, & id in symbolo, quod ferè omnes sciunt, proficitur, & dum signo Crucis significant, inuocant omnes tres personas dicentes: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & singulas inuocant ut Deum, & agnoscunt inter illas distinctionem iüs nominibus significantem: quando tamen interrogantur, quot sint persona in Trinitate, & deterrentur nomine persona, quod ipsi non intelligant, & temere respondent esse quatuor, vel quinque, quod tamen ipsi nunquam crediderint, vel cogitauerint. Item saepe dicant, & in symbolo professi fuerant, Iesum Christum esse Filium Dei unigenitum, & filium B. Virginis, & Crucifixum, mortuum, &c. atque adeo credebant esse verum hominem, qui mori, & resurrexerit poterat, & esse Deum, cum passim B. Virginem vocent matrem Dei. Quando amen interrogantur, quæ personæ diuinam carnam afflum pferit, hallucinantur, & properant hebetudinem nesciunt coniungere id, quod ante crasmodo, & seorsim credebant, cum hoc interrogatione, & dicunt primam personam assumptissimæ, quod nunquam antea credissent: si autem interrogarentur, an Christus sit filius Dei, facilius id proculdubio cœderent, quia id lepe audierant, & professi fuerant. Quod minus mirum in rusticis agrestibus videntur debet, cum viderint ego feminam de rebus spiritualibus, & ad perfectionem spectantibus subtilissime dilupitatem, & quam non pauci, nec ignobiles tanquam magistrum in eo genere venerabantur, à qua cum peterem, an Deus in Cruci pro nobis mortuus esset, idque affirmasset, rursus intuli, ergo Spiritus Sanctus, qui Deus est, mortuus est in Cruce, vltro etiam concepsit, neque ideiudicauit, cum non habuisse antea fidem explicitam ex precepto debitam quantum satis erat, sed arguento oppressam nescisse fidei sua rationem reddebat, eamque iuxta veritatem explicare. Denique feta, & communiter sciunt, Christum in Euchæstia contineri, & quando hostiam adorant, vel continguntur, putant, se Christum adorare, & comitari, & illum tanquam presentem alloquuntur, & orant: quando tamen interrogantur, quid ibi continetur, & an solum corpus, an etiam anima, timent, & saepe aberrant. Quare non facile iudicandi sunt, eiufmodi homines non habent, nec habuisse vñquam fidem explicitam earum rerum, quas credere debebant, quantum illis sufficiebat. Parochi tamen, & ij, quibus hoc incubit curare debent, ut omnes instruantur, & scient non solum necessaria, sed etiam alia, ad quem finem consultissime editus fuit Catechismus ad Parochorum vñsum iussu Pij V. quo has fiducie vtantur, & populo explicita doctrinam ibi

ibi contentam, non erit periculum, quod subditi
in hac obligatione deficiant.

143 Aduertit autem Sanchez *vbi supra num. 23.*
cum moribundis, vel etiam infirmis non ita agen-
dum, ut tunc confessari doceat eos hæc omnia,
quorum notitia explicita necessaria est ex præ-
cepto, sed solum mysterium Trinitatis, & Incarna-
tionis pro eorum captu, quoad alia verò, faciant,
quod doleant de negligientia præterita, si culpa-
bilis fuit, & proponant emendationem, neque
enim necessaria est, ut statim tunc præceptum illud
adimpleant, sed quando absque tanto incommo-
do poterunt. Cum iis verò adutis, & benevolentibus
qui baptismum petunt, aliter agendum est,
ut notat idem auctor *n. 24.* cum Suario, Soto, &
aliis, quos affecti enim, cum denuo religionem
Christianam amplecti velint, instruendi sunt an-
te, & catechizandi, ut præcipua capita, & præ-
cepta scientia religionis, quam amplectuntur, sicut
notitij, ante professionem probantur, & ins-
truantur circa regulam, & substantiam religio-
nis, quam profiteri volunt, ne postea difficultate
cognita, que lacet, detercentur, & deficiant;
quare fidei articulos, præcepta decalogi, oratio-
nem dominicam discere debent. Addo ego, pro-
ponendam eis esse indissolubilitatem matrimonij,
& prohibitionem plurium vxorum explici-
tè, quia hæc solent eos à fide Christiana fusi-
pienda, vel retinenda multum deterrere, & si quæ
alia similia sint.

144 Ultimo dubitari solet de iis, quæ explicitè cre-
dere, aut scire debent fideles alii doctores, Sacer-
dotes, Parochi, Episcopi, Magistri, & alii similes.
Cerum est, hanc obligationem non esse æqua-
lem in omnibus fidelibus. Hoc est contra hære-
ticos recentiores, qui dicunt, singulos fideles etiā
simplices, & laicos obligari ad legendam, & intel-
ligendam scripturam factam, ut inde cognoscere
possint sibi explicitè credenda. Quem evensem
confutat Valentia *3. tom. disp. 1. q. 2. punto 3.* &
breuius Suarez *in presenti disp. 1. 3. sect. 6. num. 2.*
& sequentibus, & assert illud Pauli ad Rom. *12.*
non omnia membra eundem actum habent: nam si
totum corpus esset oculus, vbi esset auditus? aliqui
ergo debent videre, aliquibus sufficit audire, &
constat ex August. contra Epistolam fundamenti
*c. 4. Turbam, inquit, fidelium non intelligenda vi-
nacitas, sed credendi simplicitas tutissima facit:* &
in lib. de symbolo & fide *cap. 1.* dicit, in symbolo
contineri, quæ fatus sunt insipientibus, & rudi-
bus, quod idem dixit Cyrilus Hierosolymit. Ca-
techesi. *5.* & Gregorius Magnus lib. *2. moral. cap.*
25. super illa verba Iob. *c. 1.* *Bones arabant, & af-
fina pascebantur: vbi per boues intellegit ministris
ecclæsæ, & per alinas plebem, que ministrorum
doctrina sine proprio studio palci deber.*

145 Addit autem idem Suarez *num. 4. & 5.* laicos
omnes obligari solum ad credenda explicitè ea,
qua superius dicta sunt pro omnibus fidelibus,
clericos vero omnes obligari ad magis explicitam
cognitionem rerum fidei. Vtraque pars difficilis
estnam in priinis quod attinet ad laicos, non po-
test etiam in illis negari inæqualitas aliqua obli-
gationis: omnes enim ultra res communes debent
scire, quae ad singulorum statum pertinent. Vnde
laici magistratus, & qui de controverbis etiam
secularibus debent iudicare, debent scire ea
omnia, quæ ad iustum, & rectam causarum deci-
sionem spectant, quarum multa supponunt notitia-
mam sacrarum Canonum, & Conciliorum, & po-

testatis, quam Pontifex habet ad præcipendum,
& decernendum, censurarum vim, & efficaciam,
ecclesiæ immunitatem, & potestatem, & alia eius-
modi, quos etiam, & quales contractus ecclesia
damnauerit, quid circa illorum valorem, & iusti-
tiam desinierit, que omnia à singulis fidelibus
privatis non ita distinctè & exactè scienda sunt:
plus ergo ij laici, quām plebs fideliūm scire dé-
bet. Magistri etiam & doctores, qui certè ali-
quando laici esse posunt, qui saltē iuris cano-
nici interpres sunt, & cam disciplinam docent,
debent procul dubio de rebus fidei plura scire,
quām rustici, & plebej homines, cū magna ex-
parte sacri Canones à fidei principiis pendent.
Datur ergo inter laicos ipsos inæqualitas quoad
hanc obligationem, nec omnibus fides æquè im-
plicita sufficiet potest.

146 Secunda etiam pars difficilis est; neque ea re-
gula, & obligatio ita vniuersalis pro omnibus *Quamam ex-*pli-*clericis staruit à S. Thoma; quem ibi Suarez
affert, nam in presenti qu. 2. art. 6. ad 1. loquitur
re cui scire
tenetur
clericis.***

de iis, qui alios debent instruere, quod quidem
minus non pertinet ad omnes clericos, ut con-
stat, imò ex iis verbis S. Thomæ conflat id, quod
paulo ante diximus hanc obligationem extendi
etiam ad laicos, qui alios debent instruere: nam
S. Thomas non loquitur de solis clericis, sed de
omnibus, ad quos pertinet alios instruere: deinde
affertur idem S. Thom. *in add. ad 3. part. quest. 3. 6.*
art. 2. sed ibi solum dicit, singulos clericos fatis-
facere, si sciant, que necessaria sunt ad exequen-
dum officium suum: vnde infert, lectorum non
debet scire, vel intelligere sacram scripturam,
quam legit vel cantat, sed satis esse, si sciat eam
leggere, & pronuntiare. Et quidem in Tridentino
sect. 2. 3. c. 4. de reform. Solum exigitur, quæ acce-
pturus primam tonsuram sciat legere, & scribere,
& fidei rudimenta, & c. 1. ab iis, qui minores or-
dines accipiunt, solum exigitur, quod latinam
linguam intelligent. Quamvis autem ij omnes
capaces eo ipso sint iurisdictionis spiritualis, ra-
tione cuius maiori tunc scientia, & fidei notitia
indigebunt, interim tamen dum eam iurisdictionem
non accipiunt, non appetat necessitas nisi
rerum ad suum gradum pertinentium: sicut sim-
plex sacerdos, licet capax sit iurisdictionis in foro
Sacramentali, quamdiu tamen eam non accipit,
non obligatur ad eam scientiam habendam, quæ
in Parocho desideratur. Et quidem, hac obligatio
sciendi, quæ ad singulorum gradus pertinent,
non est propria solum clericorum, nec maior in
iis omnibus, quām si in aliquibus laicis, qui ra-
tione sui munera plura debent scire, quām ali-
qui clerici, ut vidimus.

Addit autem idem Suarez *in presenti quest. 2. art. 5. in*
corpo, laicos simplices non debere credere ex-
plicitè omnia, & singula, quæ continentur in scri-
ptura, sed solum implicitè, vel in preparacione
animi, in quantum paratus est credere quicquid
divina scriptura continet: sed tunc solum tenetur
huinsmodi explicitè credere, quando hoc ei consti-
terit in divina scriptura contineri, quod difficile
videtur: durum enim esset obligare singulos fide-
les etiam doctos ad eliciendum actum explicitum
fidei circa singula quæ legunt, aut inueniunt
de novo in scriptura, & qua prius, explicitè non
crediderant. Quare Valentia *dil. 1. punto 3. con-
clus. vltima*, & Sanchez *dil. c. 3. n. 2.* id explicant
de obligatione quoad specificationem, non quoad
exercitum, quatenus ea notitia habita tenetur
credere.

credere determinatè ea obiecta, si actum circa ea in particulari velimus elicere.

148

Alij ergo hanc obligationem credendi plura explicitè, & hāc obligationis inæqualitatem alīs verbis tradunt magis vniuersitibus, nec eam ad folos clericos videntur limitare. Dicunt enim omnes, quibus incumbit ex officio alios erudire, & confirmare, ut *Pastores*, & *Dōctores*, non folos fidei articulos in symbolo propostos, sed alias etiam veritates, plures, vel pauciores, pro cuiuscunq̄e officio, & gradu, debere explicitè credere, & illōsmet articulos magis distinctè, & explicitè, quam reliquos fideis, ita Sanchez dicit, num. 2. Coninch. dicit. diffini. i. 4. num. 196. Castro Palao dicit. punto 10. num. 11. in fine, Granado in præsenti tract. 10. diffisi. 3. num. 13. Lorca diffisi. 2. membr. i. num. 6. & 7. & alij communiter, qui hanc maiorem obligationem deducunt ex debito docendi, & ideo non folos *Pastores*, & *Praelatos*, sed *Dōctores* etiam, & magistros nominant & includunt.

149

Dificultas esse potest in assignando singulis ex his gradu sua obligationis: certum enim est, non eos omnes & qualiter teneri ad eundem gradum notitia explicita. Suarez dicta sent. 6. num. 6. & 7. dicit, Sacerdotes simplices, & alios clericos, qui curam animarum non habent, vltra ea, quæ laici etiam scire debent, non teneri ad fidem magis explicitam, quam laicos, exceptis his, quæ ad suum munus obendum spectant, nimirum ad consciendum sacramentum, & similia. Parochos vero, quia debent confessiones audire, & pascere suum gregem, ad maiorem doctrinam, & cognitionem teneri. Denique Episcopos obligari adhuc ad maiorem cognitionem habendam rerum fidei, & morum, ita ut per se possint & dificultates communes intelligere, & fidem defendere si opus sit, iuxta illud Pauli ad Tit. cap. 1. Oportet Episcopum esse instans, amplectentes eum, qui secundum doctrinam est, fidem sermonem, ut possit exhortari, & eos qui contradicunt, arguere, de quo videri possunt decreta, quæ congeruntur in decreto Gratiani dist. 2. 3. 36. 38. & septima Synodus sess. vlt. cap. 2. & Concil. Tolet. 11. in princip. & Concil. Lateran. sub Alex. III. relatum in cap. Cum in cunctis, de electione, & Concil. Lateran. sub Leone X. sess. 9. & Tridentinum session. 7. cap. 1. & sess. 2. cap. 2. de reformat. Et ratio est, tum quia Episcopi ex officio succedunt Apostolis, quibus dictum est, docete omnes gentes, & habent suffragium in Conciliis, & debent fidem explicare, & defendere: tum etiam quia ad aliquos debuit in Ecclesia spectare ex officio exacta cognitione rerum fidei, ut possit sine errore conferunt: non autem ad alios magis quam ad Episcopos, qui licet aliquando possint ob causas occurrentes excusari ab illa perfectione doctrinæ, quæ per se loquendo necessaria est, non tamen ab illa cognitione, quæ sufficiens sit iuxta locorum, & temporum opportunitatem ad suum munus dignè implendum. Hæc Suarez.

150

Consentit Coninch ubi supra num. 196. & sequentibus, qui num. 201. addit, non requiri, quod Episcopus possit ex tempore ad eiusmodi controversias, præfertim difficiliorum respondere, sed sufficere, quod falsam doctrinam possit à vera diagnosticere, & grauioribus difficultates obortas, adhibito studio, aut etiam aliis consultis dijudicare & dissoluere: nam consilium priùs aliorum adhi-

bitum non tollit, quod postea per se ipsum diuidicet, & luceat. Addit etiam, non esse damnandum promotionem semper alieuius, qui hunc doctrinæ gradum non habeat, quia cum in Episcopo alia etiam multa requirantur, ut prudenter, & dexteritas ad gubernandum, potesta, & vires ad resistendum, auctoritas apud subditos, & alia eiusmodi, que saepe in viris eruditis defunduntur, considerandum est, quid omnibus pensatis, magis Ecclesiæ expediat, facilius enim aliquando suppletur doctrina defectus alicui opera utendo, quam defectus prudenter ad gubernandum, que si desit natus est errandi periculum, semper tamen promodus ad Episcopatum debet, quantum sine gravi incommodo posset, curare, ut sufficientem doctrinam sibi acquisat. Hac illi, cui in omnibus consenserit Castro Palio dicto puncto 10. num. 11. & idem fieri dixerit Lorca dicto puncto 1. vbi num. 8. dicet, sufficere, si Episcopus aptus sit, oblatis occasiōibus, munus suum præstare, ad quod satis est, habita sciat, qua communite in exequitione sui ministeris occurrit, & reliqua studio, & dilectione ope, ac consilio assecurari possit. Addit denique Granado, dicta disp. 3. num. 13. quibusdam viri Episcopis degentibus inter Catholicos, & quibus vix occurrerit occasio docendi plebem, & defendendi fidem, exiguum notiorum sufficiet, & præsertim cum ad sint tot viri sapientes, quorum doctrina, & consilio possint alii sustinere, ipse autem nihil de hoc punto definiri, sed remittit ad alium locum, ad quem haec qualio pertinet.

Quod attinet ad Episcopos, & Prelatos, negari non potest, cum obligatio illa relata sit in ordine ad exequendum munus Episcopi, & descendas, atque pascendas oves, mensurandos, & regulandam esse ex necessitate doctrina ad munus illud praestandum, qua necessitas non est semper aequalis, nec etiam negari potest, quod aliqua doctrina defectus compensari possit alii dubius prudentiae, auctoritatis, & fanditatis necessariae, quando omnibus penitus Episcopos mundi doctus iudicatur Ecclesia virilior, quam magis doctus, cum Ecclesia virilitas sit finis precipuus, ad quem Episcopi dignitas mensuranda, & ordinanda est. Quod magis videtur locum habere, via grauiores fidei controvrsias ad inquiritores, & tribunal sancti officij pertinere solent, obiecte finiri. Et quidem inquisitores ipsi in multis locis non possunt per se ipsum solos res fidei ita exacte examinare. Sunt enim plerunque in Hispania, non Theologi, sed iuriisperiti, vtntur tandem consilio doctorum Theologorum ad doctrinam causam, & censuram, & tunc sententiam inquitores ipsi idonei ad munus suum, quando & electi re sciunt optimos Theologos in confilium, & eorum censuras, & fundamenta ab ipsi allatae intelligent, & perpendere possunt, ut recte eorum vim, de totius cause meritis iuxta leges canonicas indicium ferre possint. Cur ergo similiter Episcopus non censetur idoneus ad graviores illas fidei controvrsias diiudicandas, qui post optimae prae statu id totum, quod Inquitores ipsi ad id munus specialiter deportati dum presentant, suo muneri satisficeri iudicantur. Nam si res attende considereret, Theologi ipsi ad censuras, & iudicium profertendum de aliqua propositione, vel controvrsia circa fidem, magna ex parte consulunt doctorum libros, & eorum funda

fundamenta. Sic ergo Episcopus, si consulere sciat viuorum doctorum sensum, & corum fundamenta ponderare, poterit conuenienter iudicium ferre: Quod autem in Concilii Episcoporum suffragiis fidei controversiae definitur, ratione iam contingit, cum non sit ita frequens Concilij Congregatio: quia tamen Episcopalis dignitas hoc ius secum aferat, & quia docendi munus, & res fidei defendendi primari ad gradum Episcopalem spectat, oportet sanè, ut si fieri possit, doctrina in iis reperiatur maioren, ita tamen ut non possit hic defectus maioris doctrinae compensari aliis doctibus magis ad episcopale munus necessariis, habendo semper, vt dixi, præ oculis manus Ecclesie bonum in ordine ad salutem spiritualiæ animarum, ad quem potissimum finem ouibus praesciuntur.

Quod vero spectat ad Parochos, & magistros, maior posset esse difficultas in hac doctrina circa res fidei determinanda: nam doctores citati eorum fidei mysteriorum notitiam eis necessariam esse dicant, quæ omnibus explicare debent, solum ergo debent ex rebus fidelis eas explicare, quæ omnibus explicitè etiam credendæ sunt, cum eas solum oves docere debeant. Cæterum ex eocundem Auctorum verbis colligi possunt differentias peculiares inter obligationem Parochorum, & obligationem communem aliorum fidelium, & obligationem propriam Episcoporum. Prima differentia est, quoad intensionem, ut ita dicam, nam illos eosdem fidei articulos, quos alij fideles crasso modo credere debent, Parochus, & magister debet melius, & explicatiū sciē, vt possit eos alii explicare, & quando iij in aliquo articulo, aut eius sensu errauerint, corrige, ita Bañes dicit, art. 8, conclusione 3, ante ultimum quæsitum. Addit Coninch n. 196. debere Parochum hos articulos ita explicatē sciē, ut difficultates, quæ in iis communiter possint hominibus plebeis occurrere, possint expondere: hoc enim videtur pertinere ad magistrum, & pastorem, qualis ipse est, saltē pro dubiis communib; pro granioribus autem potest ad Episcopum, qui est superior magister, recurrere, sicut & ipsi Episcopi pro grauijissimis ad summum Pontificem, qui est supremus in terra magister, & Pastor, recurrent solent; quare Lorca loco citato dicit, hanc obligationem in pastoribus esse maiorem quoad intensionem, quia debent ita eam doctrinam callere, ut possint eam rudibus explicare. Secunda differentia esse potest etiam quoad extensionem: plura enim debet Parochus credere explicatē, & sciē, quām ius subdit: quia debet sciē, & possit explicare, quando, & qua ratione Sacra mentem percipienda sint, & quis fructus ex eorum perceptione accipiat. Item quia ratione sacram, atque diuina officia decenter audienda sint, aliaque similia, quæ ad christiani hominis officium spectant. Ita Conine loco citato. Ex quibus tamen aliqua ab ipsis etiam subditis necessarii scienda sunt, ut supra vidimus, aliquatenus non semper, v. g. Sacraenta Confirmationis, extreme Unctionis, Ordinis, & Matrimonij non sunt scienda sub peccato graui ab iis, qui ea non suscipiunt: Parochus vero debet ea omnia sciē, ut possit opportuno tempore subditos docere, inī, & antequam necessitas riteget, debet ea populo diebus festis explicare iuxta Tridentinum, s. 5, cap. 2, de reform. & s. 5, cap. 4, de reform. debet etiam Parochus sciē ea omnia.

Card. de Lugo de Virtute Fidei diuinæ.

nia, quæ ad suum munus, & ad Sacramentorum administrationem, & alia similia spectant, quæ notitia, ut constat subditis necessaria non est. Ab obligatione vero Episcoporum differt obligatio Parochi quoad intentionem quia parochus fidei articulos ita debet sciē, ut possit eos populo explicare, & difficultates solvi, quæ communiter plebeis occurtere possunt, ut dixit Coninch, cui addit Castro Palao suprà citatus, ut possit aliquam rationem de iis reddere. Episcopus vero debet ita sciē, ut possit etiam eorum fidem ab aduersariis oppugnabit defendere, ut cum aliis dixerunt, Banes & Coninch locis citatis, ad quod maior virtus scientia exigitur, quam ad meram explicationem articuli. Quoad extensionem etiam differt, quia episcopus plura debet de mysteriis fidei, & de sacris Canonibus, & sanctiōnib; sciē, quām Parochus, cum Episcopus sit magister, & Pastor superior, ad quem Pastores inferiores, tanquam ad communem magistrum in grauijissimis dubiis debent recurrere, & qui errores parochorum debet corriger, & eorum omnes, ac aliorum etiam fidelium spirituales causas definire, atque ideo magis vniuersalis, & extensa in eo proculdubio doctrina desideratur, quām in Parochio, cuius ex Officio Magister, & Pastor est.

SECTIO VI.

Vtrum hoc obligatio fidei explicatē se de iure diuino, vel humano.

DE hoc agit breuiter Suarez in praesenti dicta 153
Sententia Patris Suarez. disp. 13. sect. 4. num. 13. & 14. & concludit, præceptum credendi ea, quorum fides explicata necessaria est necessitate medijs, esse de iure diuino, v. g. credendi Deum esse, & esse remuneratorem, & mysterium Trinitatis, & Incarnationis: præceptum vero credendi reliqua esse ecclesiasticum, & humanum. Prior pars constat facile, quia eo ipso, quod Deus constituit aliquod medium ut necessarium ad salutem, resultat, vel includitur obligatio medium illud adhibendi: ex eodem ergo iure diuino, quo fides illorum obiectorum constituta est à Deo, ut medium necessarium ad salutem britur obligatio medium illud adhibendi. Posteriorem vero partem probat, quia non constat de aliquo immediato præcepto diuino circa fidem explicitam aliorum obiectorum, & valde visitatum est, ut præcepta diuina, quæ generalius tradi solent, per Ecclesiam determinentur, vel quoad materiam, vel quoad tempus, vel quoad alias circumstantias, prout Apostoli videtur determinasse de facto hanc obligationem, quando synodus composuerunt, & tradidierunt omnibus fidelibus: potius tamen Ecclesia aliud postea addere pro temporum varietate. Hac Suarez, in quibus supponere videtur, præceptum latum fuisse à Christo de fide explicita non solum eorum obiectorum, quorum fides necessaria est necessitate medijs, sed etiam aliorum indeterminatè, relicta ecclesia potestate eiusmodi obiecta determinandi.

Hæc doctrina difficultas est, quia ex ea sequi videtur, quod ecclesia potest auferre obligationem illius sententia.

sciendi, aut credendi passionem, & resurrectionem Christi, & cius adiutorium ad extremum iudicium:

Gg quare